

Az innováció élénkítése

Az Oktatási Minisztérium szakmai vitát követően elfogadta a Magyar Innovációs Szövetség tanulmányát „A magyar kis- és közepes vállalkozások innováció-képességének fejlesztése” témában.

A tanulmány szerzői a kidolgozott az innováció élénkítésére, ill. a készségek javítására vonatkozó javaslatokat négy csoportba sorolták:

- a kis és közepes vállalatok segítése az innovációs folyamatok megismerésében
- az innovatív vállalkozások támogatása (tanácsadással, ill. technológiai-átadással),
- a K+F szektor támogatása,
- a hatékonyabb innováció-politika kialakítása.

A szerzők szerint a lényeg, hogy érdemben és differenciáltan kell támogatni a kkv-kat. Kiemelten kell segíteni a reálgazdaság területén működő innovációra képes egy-két ezer hazai kis- és közepes vállalkozást. Ennek lehetséges eszközei a különböző adókedvezmények, az

amortizációval és a tartalékolással kapcsolatos kedvező megkülönböztetések, a *szellemi tevékenység közvetlen támogatása*, a *tőkéhez jutás segítése*, valamint a tevékenységüket segítő térítésmentes *információ* és egyéb szolgáltatás.

Az *innovációra érdemes hazai területek főleg az ipari szférában keresendők*, ugyanis az ország mintegy egymillió bejegyzett vállalkozásából ténylegesen (az APEH kimutatása szerint) csak 847 ezer működik, ám ebből közel 560 ezer ún. „kényszervállalkozás”. A maradék kb. 290 ezerből 65-70 ezer tevékenykedik az iparban, s ennek mindössze csak egynegyede érzékeny, azaz alkalmas az innovációra. Vagyis ez az a vállalkozási kör, amelyet kiemelten segíteni kell. Az ipari vállalkozásoknak jelenleg azonban csak 2-3 százaléka azaz kb. kétezer valósít meg a gyakorlatban is jelentős innovációt. Ezzel szemben az uniós arány ebben a kategóriában 10-12 százalék.

Forrás: A Magyar Innovációs Szövetség Hírlevele 2003.01.14. 4 old.

Keywords: National Development Plan
Comprehensive Development Plan

Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) és Átfogó Fejlesztési Terv (ÁFT)

Magyarország küszöbön álló európai csatlakozása számos kötelező feladatot ró az országra. Többek között el kell készíteni a Nemzeti Fejlesztési Tervet és az Operatív Programokat. Ezek olyan tervezési dokumentumok, melyek meghatározzák a jövőbeli (2004-2006 közötti) fejlesztéseket és melyeket részben az EU Pénzügyi Alapjai (elsősorban a Strukturális és Kohéziós Alapok, 1200-1500 milliárdforint) finanszíroznak.

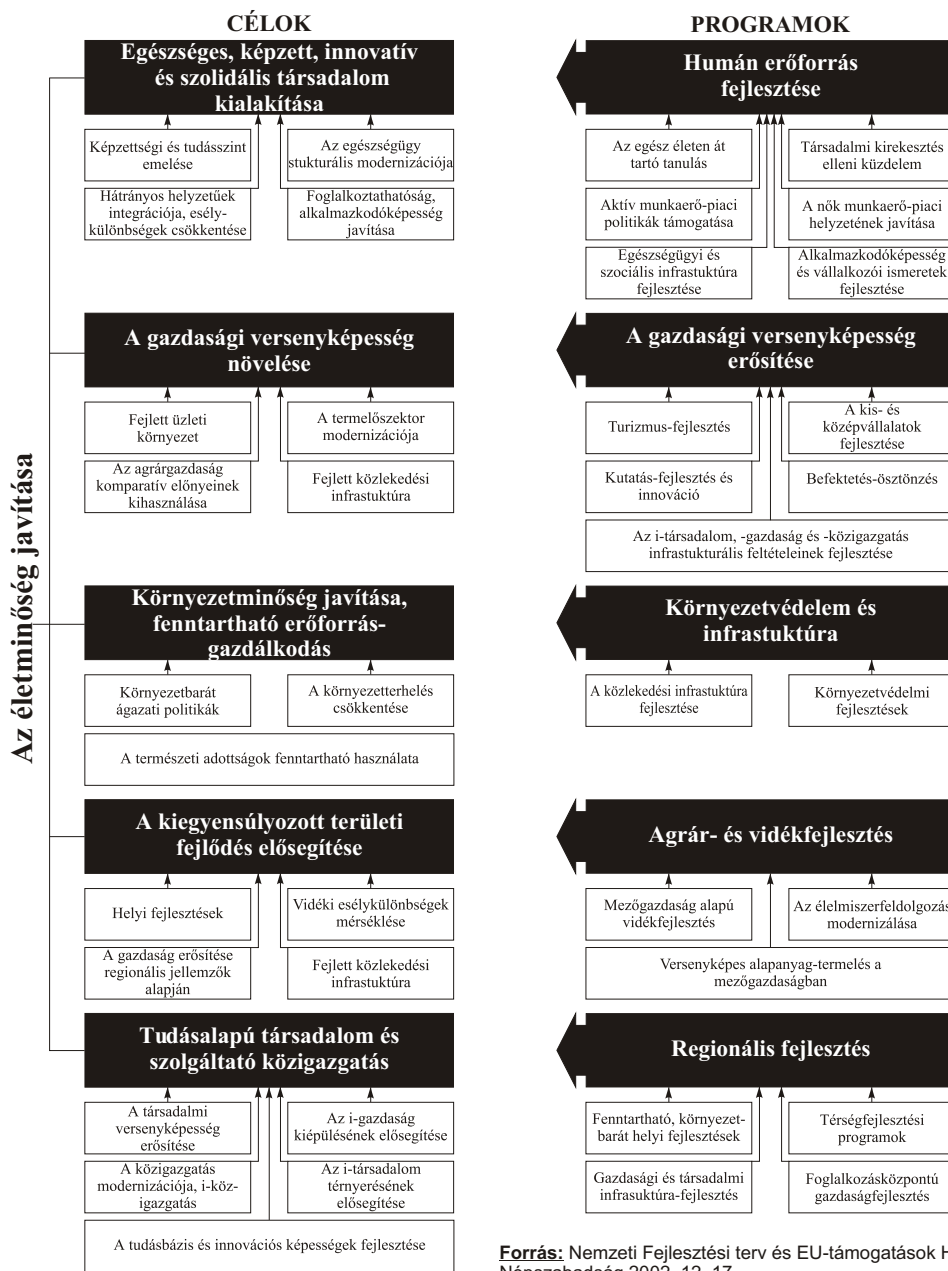
Az NFT stratégiájának a kormány által 2002 szeptemberében vitára bocsátott első változatához (**ld. táblázat**) a társadalmi partnerek közel 3000 kérdést és hozzászólást tettek, melyek jórésze tágabb annál a keretnél, melyet az EU dokumentum jelenthet. Ezért a kormány a javaslatokat egy ún. *Átfogó Fejlesztési Terv* keretébe kívánja illeszteni, mely 2003-ban készül el. Magában foglalja a hazai forrásokból megvalósuló fejlesztéseket is, és két periódusra vonatkozik: a már említett első NFT-re, melynek időkerete 2004-2006, valamint az ezt követő második NFT-re, mely 2007-2013-ra szól, illeszkedve az Unió hét éves költségvetési periódusához.

Így lehetővé válik a politikai ciklusokon átívelő hosszú távú stratégiai gondolkodás megteremtése a magyar fejlesztéspolitikában.

2003 elején sor került az NFT és az Operatív Programok véglegesítésére, és megkezdődtek az Európai Bizottsággal a tárgyalások. Április 16-án az EU Bizottsága megfelelőnek nyilvánította a tervet.

Egyidejűleg tovább folytatódik a társadalmi párbeszéd az ÁFT stratégiai kérdéseiről és a szükséges fejlesztésekről, valamint arról, hogy a gazdasági, társadalmi és civil szervezetek hogyan tudják érvényesíteni érdekeiket, és mi-

A NEMZETI FEJLESZTÉSI TERV CÉLJAINAK ÉS PRIORITÁSAINAK RENDSZERE

Forrás: Nemzeti Fejlesztési terv és EU-támogatások Hivatala Népzsabadság 2002. 12. 17.

P. É.

lyen módon képesek legmegfelelőbben reprezentálni csoportjaikat a pályázatási rendszerekben. A pályázatok kiírása 2003 őszén kezdődik.

Dr. Baráth Etele, kormánybiztos, széleskörű egyeztetésre hívja fel a gazdasági és társadalmi partnereket.

Polyánszky Éva

Keywords: EU, Hungarian paper industry

Magyarország papíripara jól felkészült az európai csatlakozásra

Az EU 2004-es bővítésével potenciálisan 10 új taggal bővíthet az Európai Papíriparok Szövetsége, a CEPI. Közülük azonban hárman, Magyarország, Cseh Köztársaság, Szlovák Köztársaság már most társult tagok.

Claes von Ungern–Stemberg, a CEPI kereskedelmi igazgatója a CEPI 2002 novemberi Hírlevelének vezércikkében hangsúlyozza az EU bővítésének jelentőségét. Ezzel a jelenlegi 15-ről 25-re emelkedne a CEPI-tagok száma. Rámutat a problémákra és a lehetőségekre, mind a csatlakozó országok, mind az EU szempontjából.

A belépő kelet- és közép-európai országok számára nagy kihívást jelent az Unió környezetvédelmi törvénykezelésének alkalmazása, valamint a pénzügyi, nyersanyag- és energiatartalékok és technológiai problémák leküzdése. Az átalakuló, fejlődő vállalatok képesek megerősíteni pozícióikat az európai piacokon. De legalább ilyen fontos a növekedés a hazai piacon is, hiszen az egy főre eső fogyasztás jóval a CEPI-tagok átlaga alatt van és széles határok között mozog: Szlovéniában 120 kg/fő fölött van, míg Bulgáriában és Romániában csak 20 kg (a nyugat-európai átlag 10%-a).

Jelentős fejlődés indult ezekben az országokban a fogyasztói csomagolás, az író-nyomó papírok és más termékek terén.

A csatlakozás meg fogja erősíteni az EU nyersanyagbázisát: az erdőterület harmadával fog nőni. Ez pedig kedvező a környezeti kérdések ügyében. Jó lehetőség nyílik az unióval történő kibocsátás-kereskedelemre is.

Rövid és hosszútávú előnyök a magyar papíripar számára

A csatlakozás kapcsán az említett Hírlevél bemutatja a már társult tagok közül a Cseh

Köztársaság és Magyarország papíriparát. Hazánkat – a Magyar Nyomdász Szakmai Szövetség Papíripari Szekciójának tájékoztatása alapján – úgy mutatja be, hogy jól felkészült a csatlakozásra, mert

- 10 éve védővámok- és egyéb megszorítások nélkül folyik a termékek, nyersanyagok, berendezések kereskedelme az EU-val
- a papírgyárak tulajdonosainak jórésze az EU-ból származik és tudatában van az EU-követelményeknek és szabályzatoknak
- jórészt megtörtént a jogszabályok EU-harmonizációja
- a papírgyárak termékeik mintegy 20-30%-át EU-országokba exportálják; a magyar papíriport nagyrésze (ami 70%-a a papírfogyasztásnak), az EU-ból származik.

Rövid távon várható, hogy a csatlakozás csökkenti a tőke költségeit, valódi versenyhelyzetet teremt az energiapiacra, növeli a munkaerő költségét és szigorúbb környezeti szabályozást eredményez, kibővíti a szelektív hulladékgyűjtést. A magyar ipar számít arra is, hogy EU-forrásokból támogatást vehet igénybe a szükséges környezetvédelmi és kapacitásnövelési beruházásokhoz.

Hosszú távon pozitív hatás várható az ország fejlődésére, beleértve a papíripart is:

- a lakosság egyre több friss információhoz, tudáshoz jut, melynek révén egyre jobban el tud igazodni a demokráciára és a szabadversenyre alapozott társadalomban
- gyorsul a gazdasági növekedés és a fogyasztás, egyre kedvezőbb működési körülményeket teremtve a papíripar számára is,

- stabilabbá és kiszámíthatóbbá válnak a politikai és gazdasági feltételek, és a növekvő piac, a nyersanyagforrások és a viszonylag olcsó, jól képzett munkaerő növelni fogja a magyar papíriparba történő beruházás vonzerejét.

Környezetvédelem, fenntartható fejlődés

A CEPI 2002-es Környezetvédelmi beszámolója is a bővítés jegyében készült és részletesen foglalkozik a már társult 3 CEPI-ország papíriparával.

Kiemeli, hogy a fenntartható fejlődés három pillére közül (környezeti, gazdasági és társadalmi fejlődés) az EU a környezetre teszi a hangsúlyt. Ez a prioritás nem változott a 2002-es johannesburgi csúcs óta. Megállapítja, hogy a csatlakozni kívánó országok elfogadták ezt a prioritást, és mindent elkövetnek az EU követelményeinek teljesítéséért a környezetvédelem vonatkozásában.

Ugyanakkor ezekben az országokban még sok tennivaló van a gazdasági és társadalmi fejlődés ügyében és az egészséges gazdaság képezi a környezeti határértékek elérésének kulcsát. A csatlakozással megnő tehát az EU-ban a fenntartható fejlődés gazdasági és társadalmi pillérének fontossága.

2001-ben a 10 ország kb. 5 millió tonna papírt és kartont gyártott, az EU 82 millió tonna és a CEPI országok (beleértve a 3 társult tagot) 88 millió tonna termelésével szemben. A 10 ország papírtermelésének 40%-át Lengyelország adja, a Cseh Köztársasággal együtt pedig az egész régió termelésének 60%-át. A 10 ország csatlakozásával az EU papír-és kartontermelő kapacitása 6-7%-kal nő.

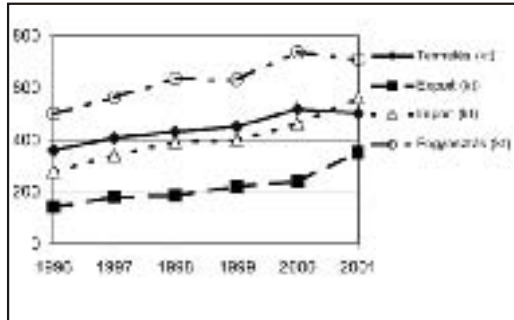
A papírgyártóknak ugyanazzal a kihívással kell szembenézni, mint kormányaiknak, nevezetesen a világ legversenyképesebb piacához csatlakozva, a társaságok meg kell hogy feleljenek a fenntartható fejlődés követelményeinek.

Nagy különbségek vannak a 10 ország fejlődési lehetőségeiben.

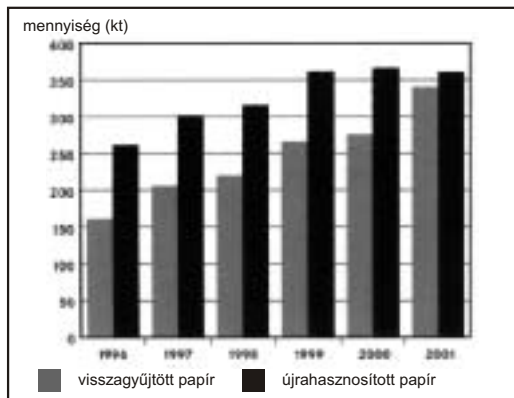
Kulcskérdés a csatlakozni kívánó országok számára az, hogy kormányaik olyan támogatást nem adhatnak a társaságoknak, mely torzítja a versenyemlegességet.

A környezeti beszámoló a Papíripari Kutatóintézetől származó információkra támaszkodva többek között bemutatja a magyar papíripar ter-

melésének, exportjának, importjának és fogyasztásának (1.ábra), valamint a papír újrahasznosításának (2.ábra) a fejlődését 1996-tól 2001-ig. Bemutatja a fajlagos energiafogyasztás, a vízfogyasztás és a kémiai oxigénigény jelentős csökkenését is.

1. ábra. Termelés, fogyasztás és export, import Magyarországon.

2. ábra Papír visszagyűjtése és újrahasznosítása

Kiemeli a környezetgazdálkodás szempontjából legfontosabb törvények harmonizációját, az új törvényeket a környezetvédelemről (1995), a hulladékgazdálkodásról (2000), valamint az energiatörvényt (2001). Magyarország elfogadott valamennyi EU-szabványt, 2007-re pedig minden 20 tonna/nap kapacitás fölött üzemelő gyár az elérhető legjobb technológia (BAT) szerint kell hogy működjék.

Elmondható tehát, hogy a 2004-ben csatlakozó Magyarország jól felkészült az EU-ba lépésre.

Polyánszky Éva

Keywords: market, packaging, changes

Változó csomagolási piacok

A csomagolás nagy üzlet – a világ csomagolóanyag-termelésének becsült értéke 400 milliárd USD, ezen belül a legnagyobb szegmens a fogyasztói csomagolás, ez adja a fogyasztás 2/3-át. Az összes eladott csomagolóanyag 20%-a hullámpapírlemez (HPL), ezt megelőzik a merev műanyag rekeszek.

A csomagolóanyag-termelés fokozatosan növekszik, régióként eltérő mértékben, a GDP alakulásával összhangban. 2000-ben a világ HPL fogyasztása 92,7 millió tonna volt, ez 2005-re várhatóan 109,3 tonnára növekszik. Észak-Amerika és Európa adja a kereslet 60%-át, ezek érett piacok, melyeken a 2005-ig várható növekedés évi 2,2% (3,4 millió tonna), illetve évi 3,5% (4,3 millió tonna). Ázsiában és Latin-Amerikában várhatóan nagyobb ütemű lesz a kereslet növekedése, évi 4%. 2010-re Ázsia válik az első számú HPL piaccá, 40 millió tonnás fogyasztással.

A csomagolóeszköz-termelés növekedésének fő hajtóereje a csomagolt fogyasztási javak iránti kereslet növekedése. A hullámdoboz-felhasználás fő ösztönzője az élelmiszersomogolás, különösen a fejlettebb országokban. Az Egyesült Államokban a hullámdoboz-felhasználás 40%-át az élelmiszeripar, a mezőgazdaság, az italok és a dohányárúk adják, míg Európában a hullámdoboz-felhasználás 42%-a esik ezekre a végfelhasználói ágazatokra.

Jelentős növekedés figyelhető meg egyes nem-élelmiszer jellegű ágazatokban is, például az USA-ban az információs társadalom fejlődésével gyorsan nő a méretre vágott papírok használata és a csomagolás. Ázsiában az elek-

tronikai ipar fejlődése generált nagymértékű fejlődést a HPL dobozok fogyasztásában. Szingapúrban például az összes HPL 75%-a az elektronikai termékek csomagolására megy.

A csomagolóanyagok és dobozok többségének értékesítése döntően még mindig helyben, illetve regionálisan történik, különösen a friss termények, italok, tejtermékek és papírárúk csomagolásánál. Azonban nőni kezdett, és tovább fog növekedni a globális vevők (multinacionális cégek) aránya, ezek adják ágazatonként változó mértékben az összes HPL dobozvásárlás 25-30%-át. Arányuk a tartós fogyasztási cikkek és a szárazélelmiszerek ágazatában a legnagyobb, de elkezdődött a globalizálódás a sörös és bor csomagolásában is.

A hullámlemezgyártók és a dobozkészítők még csak a globalizálódás kezdeti szakaszában vannak. Az európai cégek a feldolgozás révén léptek be Kelet-Európába. Az USA-beli cégek Európában mind a gyártás, mind a feldolgozás területén terjeszkednek, míg Latin-Amerikában inkább csak a feldolgozásban.

A gazdaságos méretekben való gyártás kritikus fontosságú, de a globális terjeszkedés nem feltétlenül jelenti a lemeztermelés kihelyezését vagy a külföldi részvényvásárlást. A legfontosabb az, hogy optimális módon szolgálják ki a stratégiai fontosságú vevőket a választott piacokon. Ebbe beletartozik a marketing, az elosztás, és a szolgáltatási hálózatok minden kulcsfontosságú piacon, a készletezés, az ives árak, és a megfelelő lemezgyártó kapacitás.

Forrás: Solutions! 2003. január

K. P.

Keywords: Finnish paper industry, expansion

A finn papíripar növeli a termelést 2003-ban

A finn erdészeti kutatóintézet (METLA) jelentése szerint idén javulás várható a finn papír- és kartongyártó iparban, miután 2002-ben egyes alágazatokban nehézségek voltak.

„A finn erdészeti ágazat gazdasági kilátásai 2002-2003-ban” című jelentésben az Intézet megállapítja, hogy a hirdetésekhez és kiadványokhoz használt papírtípusokra 2002-ben ne-

gativ hatással volt a gazdasági növekedés lassulása. Ennek következtében a finn papírok és kartonok termelése és exportja a becslések szerint 2002-ben csak 2%-kal volt több a 2001 évi mennyiségnél. A kapacitás-kihasználtság 2002-ben csupán 1%-kal javult, és így sem volt több 89%-nál, mivel a lanyha kereslet miatt több papírgép is állt az elmúlt évben. Az átlagos névleges exportárak pedig kb. 7%-kal csökkentek.

A cellulózgyártásban kedvezőbben alakult a kép, az előző évhez képest 2002-ben közel 9%-kal volt több a termelés, ami az export növekedésének köszönhető. Viszont az export árak kedvezőtlenül alakultak, 14%-kal voltak a 2001 évi átlagár alatt.

A 2003 évi kilátásokat elemezve, a jelentés megállapítja, hogy fokozatosan nőni fog a kereslet a papír iránt, 4-5%-kal növelve az exportot. Az exportárak szintén emelkednek, de az alacsony kiindulási szint miatt a 2003. évi átlagár a tavalyihoz hasonló lesz.

A kartonok termelése és exportja várhatóan 2%-kal nő, a cellulózból készült kartonoknál szerény áremelkedést prognosztizál a METLA. A papír- és kartongyártó kapacitások kihasználtsága idén várhatóan javul, mivel nagyon kevés új kapacitás beépítésére lehet számítani, de még így is 92% alatt marad a kapacitás-kihasználtsági arány.

A cellulózexport valószínűleg a tavalyi szinten marad, de a hazai papírgyártás növekedése mintegy 2%-kal nagyobb mennyiségű cellulózt fog igényelni. Ennek ellenére a kapacitás-ki-

használtság 90% alatt marad, mivel 2001-ben jelentős kapacitású új cellulózgyárakat építettek.

Az árucellulóz ára fokozatosan emelkedni fog a kereslet növekedése miatt, 2003-ban a becslések szerint a finn cellulóz ára 5%-kal nő.

Forrás: PPI This Week 2003. január 13-17.

1. táblázat

A finn exportárak változása*			
	2001	2002	2003
Cellulóz	-20	-14	+5
Papír	+3	-8	+1
Karton	+3	-3	+2

* Az export árak névleges egységárak, a változás az előző évi ár %-ában van kifejezve, a 2002 és 2003 évi adatok becslült értékek

2. táblázat

Termelés és export a finn cellulóz- és papíriparban (1000 tonna)*						
	Termelés			Export		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Cellulóz	6,548	7,150	7,320	1,601	1,940	1,920
Papír	9,902	10,100	10,540	8,894	9,110	9,540
Karton	2,601	2,700	2,750	2,209	2,300	2,340

* A 2002. és a 2003. évi adatok becslült értékek

K. P.

Hulladékimport és -export európai szabályozás szerint

Várhatóan még ebben a félévben megszületik a kormány rendelete az országhatárt átlépő hulladékszállítás szabályozásáról. A jogszabály elsődleges célja az illegális, illetve a gazdasági tranzakciónak álcázott hulladékimport megakadályozása.

Az európai szabályozásnak megfelelően speciális árunak és veszélyforrásnak is tekinti a határokon átlépő hulladékszállítmányokat a hulladéktranzit szabályozásával foglalkozó új jogszabálytervezet. A kormányrendelet a hasznosítható, illetve elhanyagolható környezeti kockázatot jelentő hulladékfajták esetében az áruk

szabad mozgásának elvét igyekszik érvényesíteni, minden egyéb másodnyersanyag esetében azonban szigorú engedélyezési és ellenőrzési eljárást ír elő.

A jogszabálytervezet ehhez készített közmezei védelmi miniszteri előterjesztés szerint a *hulladéktranzit szabályozásának elsődleges célja, hogy megakadályozza a valamely okból az ország területére érkező hulladék „itragadását”*. Bár Magyarország az (általában nyugat-keleti irányú) illegális hulladékszállítmányok szempontjából elsősorban tranzit- és nem célország-

nak számít, minden évben előfordul néhány olyan eset, amikor a várományokban szereplő címzett nem fogadja be a hulladékot, és ilyenkor legtöbbször a feladó is eltűnik.

Gyakoribb trükknek számít az „átmeneti tárolás”: eddig a hulladékok telephelyi tárolásának nem volt határideje, s a külföldi gyártók sokszor úgy szabadultak meg a veszélyes hulladéktól, hogy „hasznosításra” magyarországi leánycégükhöz vagy partnerükhöz küldték, majd elfelejtkeztek a telephelyen deponált anyagokról. Becslések szerint több százezer tonna ilyen, gyakran ismeretlen összetételű, állítólagos nyersanyag vár a sorsára az országban. A jogszabály egy évben korlátozza a telephelyi tárolás

hosszát, s a visszaélések megelőzése végett azon anyagok listáját is tartalmazza, amelyeknél tényleges lehetőség van a hasznosításra, kivinni pedig hasznosításra vagy ártalmatlanításra lehet. Export esetén a termelőhöz legközelebbi és nem a legolcsóbb ártalmatlanítót vagy hasznosítót kell választani, és csak akkor van lehetőség a kivitelre, ha idehaza nincs kapacitás az adott hulladék feldolgozására. A behozatal minden esetben engedélyköteles lesz, s a környezetvédelmi hatóság csak akkor fog hozzájárulni az importhoz, ha a hazai hasznosító bizonyítani tudja, hogy a Magyarországon képződő hulladékokon felül még marad szabad kapacitása.

Forrás: Népszabadság, 2003.02.12.

Energiapolitika európai összehasonlításban

Magyarországnak a jelenleg követett, szinte kizárólag a fosszilis tüzelőanyagokra építő energiapolitika fenntarthatatlan – állítja az Energia Klub nevű környezetvédő szervezet. A zöldek szerint európai összehasonlításban különösen feltűnő az energiahatékonyság, illetve a megújuló energiaforrások alkalmazásának alacsony szintje, ami már a hazai gazdaság versenyképességét is veszélyezteti.

Az Energia Klub tanulmányt készített a hazai energiapolitikáról, s a dokumentum végkövetkeztetése szerint a jelenlegi pazarló és irracionális gyakorlat tarthatatlan.

A zöldek nyolc szempont alapján vizsgálták a magyar energiapolitikát, s azt tapasztalták, hogy szinte valamennyi indikátor súlyos, a hazai gazdaság versenyképességét is veszélyeztető problémát jelez. Az ország *energiafüggsége* rendkívül magas: szinte kizárólag az orosz földgáztól függünk, a felhasznált energia 70 százaléka külföldről érkezik. A kiszolgáltató helyze-

ten – jelentős fosszilis energiaforrások – híján csak a *megújuló energiaforrások* (szél, nap, biomassza, termálvíz) előtérbe helyezésével lehetne enyhíteni, erre azonban a közeljövőben nem kerülhet sor. A magyar energiafelhasználásban csupán három százalék a megújuló források részesedése (a fafűtésű kályhákat is beleértve), s ez az arány az EU-átlag alig egyharmada.

Az *energiahatékonyság* szintje igen alacsony: egységnyi GDP előállításához a magyar gazdaság 92 százalékkal több energiát használ, mint az uniós országok. Ugyanakkor kicsi a tiszta energiába (a megújuló forrásokba, illetve az energiahatékonyság növelésébe) befektetett pénzek mennyisége és aránya, húszforintnyi energetikai befektetésből csak egy jut erre a területre.

A zöldek – a vitaanyagának szánt tanulmány szerint – a legriasztóbbnak azt tartják, hogy világos energiastratégia híján a döntéshozók nem is mérlegelik az alternatívákat.

Forrás: Népszabadság, 2003. 01. 08.

A Dunapack Plovdivban vett gyárat

A Dunapack tovább terjeszkedik Kelet-Európában, 2002. októberében átvette a bulgáriai Plov-

divban a Rodinvest AD részvényeinek 98,08%-át.

Forrás: Népszabadság, 2002 október 3.